

คู่มือกรรมการ
ของ
บริษัทหลักทรัพย์

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

เอกสารเผยแพร่

เลขที่ อธ.1/2547

**คู่มือกรรมการ
ของ
บริษัทหลักทรัพย์**

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ชั้น 15 อาคารดิทีทแฮล์มทาวเวอร์ส บี

93/1 ถนนวิทยู แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทร. 0-2252-3223 โทรสาร 0-22567711

website : <http://www.sec.or.th> e-mail : info@sec.or.th

กิตติกรรมประกาศ

สำนักงาน ก.ล.ต. ขอขอบคุณ ศ.ไพจิตร โจรนวนิช บริษัทหลักทรัพย์ ซิกโก้ จำกัด (มหาชน) คุณวิเชียร วัฒนคุณ บริษัทหลักทรัพย์ ยูไนเต็ด จำกัด (มหาชน) คุณสุเทพ พืดกานนท์ บริษัทหลักทรัพย์ พัฒนสิน จำกัด (มหาชน) และคุณยุทธ วรรณธรร บริษัทหลักทรัพย์ กิมเอ็ง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคู่มือกรรมการฉบับนี้ ซึ่งช่วยทำให้คู่มือกรรมการมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

มีนาคม 2547

คำนำ

การดำเนินงานและความมั่นคงของบริษัทหลักทรัพย์มีความสำคัญต่อระบบตลาดทุนของประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทหลักทรัพย์เป็นกลไกสำคัญในการช่วยเชื่อมโยงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในตลาดทุนเข้าหากัน โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางทั้งในตลาดแรกและตลาดรอง โดยในตลาดแรกบริษัทหลักทรัพย์จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางการเงินให้แก่ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะระดมทุน โดยการออกและเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน รวมทั้งช่วยจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ ในตลาดรองบริษัทหลักทรัพย์จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรับคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์ รวมทั้งให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาในการลงทุนแก่ผู้ลงทุน นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ในการจัดการการลงทุนให้แก่ผู้ลงทุนด้วย

ในการทำหน้าที่ดังกล่าว บริษัทหลักทรัพย์ต้องมีระบบการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน มีระบบควบคุมการปฏิบัติงาน การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีฐานะการเงินที่มั่นคง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้รับบริการมั่นใจได้ว่าจะได้รับบริการที่ดีและเป็นธรรม และทรัพย์สินที่อยู่ในความดูแลของบริษัทหลักทรัพย์มีความปลอดภัย การที่บริษัทหลักทรัพย์จะดำเนินการดังกล่าวข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริษัทเป็นสำคัญ เนื่องจากคณะกรรมการเป็นผู้กำหนดนโยบายในการทำธุรกิจ รวมทั้งเป็นบุคคลสำคัญที่จะส่งเสริมให้บริษัทหลักทรัพย์มีวัฒนธรรมในการควบคุมการปฏิบัติงานที่ดี ดังนั้น เพื่อให้กรรมการของบริษัทหลักทรัพย์มีความรู้ ความเข้าใจถึงภารกิจ บทบาทและหน้าที่ของตน ทั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายและที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี สำนักงาน ก.ล.ต. จึงได้จัดทำคู่มือกรรมการฉบับนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้กรรมการใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ และนอกจากคณะกรรมการแล้ว สำนักงานเห็นว่าคู่มือนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารระดับสูงของบริษัทหลักทรัพย์ด้วย

คู่มือกรรมการฉบับนี้มีเนื้อหาและสาระสำคัญ 4 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความสำคัญของคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์ โดยจะกล่าวถึงบทบาทและหน้าที่หลัก 3 ด้านของกรรมการ คือ (1) บทบาทในด้านการกำหนดกลยุทธ์ นโยบายและเป้าหมายขององค์กร รวมถึงหน้าที่ในการคัดเลือกฝ่ายจัดการที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม (2) บทบาทในด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายจัดการ และ (3) บทบาทในด้านการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในการควบคุมการปฏิบัติงาน (compliance culture) ให้เกิดขึ้นในบริษัทหลักทรัพย์

บทที่ 2 ความคาดหวังในการทำหน้าที่ของกรรมการและภาระความรับผิดชอบ โดยจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ กรณีที่อาจทำให้กรรมการต้องมีภาระความรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวจากการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งข้อพึงปฏิบัติในการทำหน้าที่ของกรรมการ เพื่อให้เป็นไปตามหลักของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

บทที่ 3 โครงสร้างของคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์ โดยจะครอบคลุมถึงความเหมาะสมของขนาดของคณะกรรมการ องค์ประกอบของคณะกรรมการ และบทบาทของคณะอนุกรรมการ

บทที่ 4 แนวทางของสำนักงานในการกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ โดยจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของสำนักงานในการกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ และการกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ตามแนว Risk-Based Approach

สำนักงาน ก.ล.ต. จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือกรรมการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการทำหน้าที่กรรมการของบริษัทหลักทรัพย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยในการส่งเสริมให้การดำเนินธุรกิจของบริษัทหลักทรัพย์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลของสำนักงาน และการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ อันจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อระบบตลาดทุนและการเติบโตของระบบเศรษฐกิจโดยรวม

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

มีนาคม 2547

สารบัญ

	หน้า	
บทที่ 1	ความสำคัญของคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์	1
บทที่ 2	ความคาดหวังในการทำหน้าที่ของกรรมการและภาวะความรับผิดชอบ	6
บทที่ 3	โครงสร้างของคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์	10
บทที่ 4	การกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ตามแนว Risk- Based Approach	13
ภาคผนวก		
บรรณานุกรม		

บทที่ 1 ความสำคัญของคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์

บุคคลที่ได้รับเกียรติแต่งตั้งให้เป็นกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์ ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับการพิจารณาว่า เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เหมาะสมในการทำหน้าที่จัดการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์ให้เป็นไปตามกฎหมายและบรรลุลูกสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้น เนื้อหาในบทนี้จะกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในภาพรวม จากนั้นจะกล่าวถึงความสำคัญของคณะกรรมการในบทบาทหน้าที่ 3 ด้านหลัก คือ 1. บทบาทในด้านการกำหนดกลยุทธ์ นโยบายและเป้าหมายขององค์กร รวมถึงหน้าที่ในการคัดเลือกฝ่ายจัดการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาทำหน้าที่ในการจัดการบริษัทหลักทรัพย์ 2. บทบาทในด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายจัดการ และ 3. บทบาทในด้านการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในการควบคุมการปฏิบัติงาน (compliance culture) ให้เกิดขึ้นในบริษัทหลักทรัพย์

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ

กรรมการเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ถือหุ้นให้เข้ามาทำหน้าที่ในการจัดการบริษัทหลักทรัพย์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร ในการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ คณะกรรมการควรกระทำอย่างมีเหตุผลและมีอิสระภายในกรอบจริยธรรมที่ดี และควรคำนึงถึงประโยชน์ของบริษัทหลักทรัพย์เป็นสำคัญ โดยทั่วไปคณะกรรมการมีหน้าที่และความรับผิดชอบใน 2 ด้านหลัก คือ

1. ในด้านการกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และเป้าหมายในการทำธุรกิจขององค์กรโดยมิได้เข้าทำหน้าที่บริหารจัดการงานประจำวัน คณะกรรมการจึงทำหน้าที่จัดการบริษัทหลักทรัพย์โดยมอบหมายให้ฝ่ายจัดการและเจ้าหน้าที่ของบริษัทหลักทรัพย์ซึ่งทำงานเต็มเวลา หรือคณะกรรมการย่อยชุดต่าง ๆ ที่คณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งขึ้นเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแทน ในการมอบอำนาจดังกล่าว คณะกรรมการควรกำหนดขอบเขตและรายละเอียดที่ชัดเจนด้วยความระมัดระวัง รวมทั้งควรตรวจสอบว่าการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นไปตามขอบเขตของอำนาจที่ได้มอบหมายไว้หรือไม่ด้วย เนื่องจากคณะกรรมการยังคงต้องรับผิดชอบการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์อยู่ แม้ว่าจะได้มอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนก็ตาม

2. การกำกับดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการด้วยความระมัดระวังตามสมควร เพื่อให้การปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการเป็นไปตามนโยบายและกรอบกฎหมาย โดยคณะกรรมการต้องคอยสอดส่องดูแลว่ามีสัญญาณใดที่บ่งชี้ถึงความไม่สุจริต ความไม่มีความสามารถ หรือข้อผิดพลาดใด ๆ ในการดำเนินการของฝ่ายจัดการ

นอกจากหน้าที่หลักในเรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว คณะกรรมการบริษัทหลักทรัพย์ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างให้เกิด compliance culture ขึ้นในบริษัทหลักทรัพย์โดยการทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี อีกทั้งมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมดังกล่าวขึ้นในองค์กร ติดตาม

ให้มีการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานของบริษัทหลักทรัพย์ให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะหรือการสั่งการของทางการ รวมทั้งให้การสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงานของบริษัทหลักทรัพย์ (compliance unit) ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของคณะกรรมการในบทบาทหน้าที่หลัก

1. บทบาทของคณะกรรมการในฐานะเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และเป้าหมาย และการคัดเลือกฝ่ายจัดการที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

คณะกรรมการควรจัดให้มีแผนกลยุทธ์หรือแผนการดำเนินธุรกิจทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยแผนระยะสั้นควรกำหนดเป็นเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนและสามารถวัดผลสำเร็จของแผนงานได้ ส่วนแผนระยะยาวควรแสดงวิสัยทัศน์ (VISION) และแนวคิดในการดำเนินธุรกิจโดยรวมและอนาคตของบริษัทหลักทรัพย์ คณะกรรมการควรดำเนินการให้ฝ่ายจัดการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีที่ผลการดำเนินงานมีการเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายที่กำหนด ฝ่ายจัดการควรนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อตัดสินใจ ทั้งนี้ เพื่อให้คณะกรรมการสามารถวิเคราะห์ถึงปัญหา สาเหตุ และหาทางปรับปรุงแผนธุรกิจให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ คณะกรรมการควรกำหนดให้ฝ่ายจัดการจัดหาข้อมูลอื่น เช่น อุปสรรคในการแข่งขัน โอกาสทางธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ที่จะประโชยชน์ในการวางแผนและการกำหนดนโยบายแก่คณะกรรมการด้วย

คณะกรรมการควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อให้ฝ่ายจัดการนำแผนกลยุทธ์หรือแผนธุรกิจทั้งระยะสั้นและระยะยาวไปปฏิบัติ นโยบายที่กำหนดควรมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางธุรกิจได้ และควรครอบคลุมถึงงานที่เป็นหัวใจของการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ เช่น ทิศทางในการดำเนินธุรกิจ นโยบายในการบริหารความเสี่ยงของบริษัท และนโยบายในเรื่องการส่งเสริมให้เกิด compliance culture เป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะทำให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางในการดำเนินธุรกิจแล้วยังเป็นเครื่องมือให้ฝ่ายจัดการใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าสมควรดำเนินการเช่นใดในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วย การที่คณะกรรมการจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการจำเป็นต้องมีภาวะการเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และความคิดเห็นที่เป็นอิสระ นอกจากนี้ ประธานกรรมการควรใช้ความรอบรู้ของกรรมการทั้งที่เป็นและไม่เป็นผู้บริหารให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรด้วย

เมื่อได้มีการกำหนดนโยบายแล้ว คณะกรรมการควรจะได้มีการชี้แจงหรือมีระบบในการถ่ายทอดให้บุคลากรทุกระดับในองค์กรรับทราบถึงนโยบายดังกล่าว เพื่อให้ทุกคนเข้าใจมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมทั้งจัดให้มีการทบทวนปรับปรุงนโยบายและแผนงานเป็นครั้งคราวเพื่อให้ทันนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้

ความสำเร็จของบริษัทหลักทรัพย์ นอกจากจะขึ้นอยู่กับแนวนโยบายและวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการแล้ว ยังขึ้นกับความสามารถของฝ่ายจัดการในการนำนโยบายไปปฏิบัติการที่มีฝ่ายจัดการที่มีความรู้ความสามารถ มีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจยอมทำให้การดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์เป็นไปตามแผนธุรกิจที่คณะกรรมการกำหนดไว้ อีกทั้งอยู่ภายใต้กฎหมาย กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น คณะกรรมการจึงควรเข้ามามีบทบาทในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะผู้บริหาร (chief executive officer/managing director) รวมทั้งดูแลการคัดเลือกผู้บริหารระดับสูงในสายงานที่สำคัญ ๆ

ในการคัดเลือกฝ่ายจัดการ คณะกรรมการควรคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ประสบการณ์การทำงาน ประวัติและจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ นอกจากนี้ คณะกรรมการควรพิจารณากรณีจำเป็นที่อาจต้องถอดถอนผู้บริหารระดับสูงเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ขององค์กรและผู้ถือหุ้น ในการนี้ คณะกรรมการควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน แนวทางปฏิบัติอย่างหนึ่งที่น่าสนใจในการคัดเลือกฝ่ายจัดการ คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม กระบวนการในการสรรหาฝ่ายจัดการของแต่ละบริษัทหลักทรัพย์อาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละองค์กร

นอกเหนือจากการคัดเลือกฝ่ายจัดการแล้ว บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคณะกรรมการควรกระทำ ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการซึ่งควรจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และปัจจัยชี้วัดในการประเมินผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น ผลประกอบการขององค์กร ส่วนแบ่งการตลาด เป็นต้น โดยคณะกรรมการควรสื่อสารให้ฝ่ายจัดการทราบถึงความคาดหวัง พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงผลลัพธ์ (feed back) อย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ซึ่งจะช่วยให้ฝ่ายจัดการสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่คณะกรรมการมุ่งหวัง

2. บทบาทของคณะกรรมการในด้านการกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายจัดการ

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า แม้ว่าคณะกรรมการจะได้มอบหมายหน้าที่การจัดการงานประจำวันให้แก่ฝ่ายจัดการ คณะกรรมการก็ยังคงมีความรับผิดชอบที่จะต้องกำกับดูแลและติดตามการดำเนินงานโดยทั่วไปของบริษัทหลักทรัพย์ให้ดำเนินไปได้ด้วยดีภายใต้กฎหมาย กฎและระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ และตามเป้าหมายและแผนงานที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ คณะกรรมการควรทราบถึงสถานะการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกที่อาจมีผลกระทบต่อบริษัทหลักทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นสภาพการแข่งขันทางธุรกิจ กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ แนวนโยบายของทางการ เพื่อที่จะได้สามารถปรับเปลี่ยนนโยบาย หรือกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ โดยคณะกรรมการควรกำหนดให้ฝ่ายจัดการจัดส่งรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานให้เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานะและผลประกอบการด้านต่าง ๆ เช่น รายงานผลประกอบการ รายงานเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของบริษัทหลักทรัพย์ หรือรายงานเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำรง

เงินกองทุนสภาพคล่องสุทธิ รายงานการติดตามการแก้ไขต่าง ๆ ที่คณะกรรมการได้มอบหมายหรือสั่งการ และรายงานการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น ในกรณีที่คณะกรรมการมีข้อสงสัยเกี่ยวกับ รายงานที่ได้รับ คณะกรรมการต้องซักถามและตรวจสอบในทันที และในบางกรณีที่เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องทางเทคนิค หรือคณะกรรมการอาจไม่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น คณะกรรมการควรแสวงหาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะทำการตัดสินใจ นอกจากนี้ คณะกรรมการควรสร้างกลไกที่จะทำให้เชื่อมั่นได้ว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่ฝ่ายจัดการรายงานต่อคณะกรรมการเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องตามควร และทันต่อเหตุการณ์ เช่น การกำหนดให้หน่วยงานกำกับดูแลการปฏิบัติงาน (compliance unit) รายงานโดยตรงต่อคณะกรรมการและให้รายงานทันทีในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่จะมีผลกระทบต่อฐานะหรือชื่อเสียงของบริษัทหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้น

3. บทบาทของคณะกรรมการในการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในการควบคุมการปฏิบัติงานที่ดีในบริษัทหลักทรัพย์

บริษัทหลักทรัพย์เป็นสถาบันตัวกลางในตลาดทุน ที่ทำหน้าที่ในการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ การให้คำแนะนำและการจัดการทรัพย์สินของลูกค้า ซึ่งในการทำหน้าที่ดังกล่าวจะมีทรัพย์สินของลูกค้าอยู่ความดูแลของบริษัทหลักทรัพย์ด้วย ดังนั้นบริษัทหลักทรัพย์จำเป็นต้องมีวัฒนธรรมในการควบคุมการปฏิบัติงานที่ดี (compliance culture) เพื่อที่ลูกค้าจะได้รับบริการที่ดีและเป็นธรรม รวมทั้งเพื่อให้ทรัพย์สินของลูกค้าที่อยู่ในความดูแลของบริษัทหลักทรัพย์มีความปลอดภัย การมีวัฒนธรรมในการควบคุมการปฏิบัติงานที่ดี หมายถึง การที่บริษัทหลักทรัพย์และพนักงานทุกคนเห็นความสำคัญและปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจตลอดจนกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีโครงสร้างและระบบงานโดยรวมที่ดี ที่สามารถป้องกันมิให้เกิดปัญหาด้านการปฏิบัติงานและบริหารงาน โดยควรมีการจัดโครงสร้างงานในลักษณะที่สามารถป้องกันไม่ให้ทรัพย์สินของลูกค้าเกิดความเสียหาย สามารถป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และสามารถป้องกันการล่วงรู้และใช้ข้อมูลภายใน ตลอดจนจัดให้มีคู่มือการปฏิบัติงาน และมีการควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามคู่มือและกฎระเบียบต่าง ๆ โดยหัวหน้าหน่วยงาน และหน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงาน

การที่บริษัทหลักทรัพย์จะมีวัฒนธรรมดังกล่าวได้ คณะกรรมการต้องเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมดังกล่าวขึ้นในบริษัทหลักทรัพย์ ซึ่งสำนักงาน ก.ล.ต. คาดหวังเป็นอย่างมากให้คณะกรรมการทำหน้าที่ดังกล่าว โดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและควรกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้เกิด compliance culture ขึ้นในบริษัทหลักทรัพย์ ถ่ายทอดนโยบายในเรื่องดังกล่าวให้พนักงานทราบ สนับสนุนการทำงานของหน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงานให้สามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระ และปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายจัดการ โดยควรกำหนดให้หน่วยงานดังกล่าวรายงานโดยตรงต่อคณะกรรมการ หรือคณะกรรมการอื่นที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการควบคุมการปฏิบัติงาน เป็นต้น จัดให้มีระบบติดตามและประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมการปฏิบัติงาน และ

ระบบควบคุมภายในอย่างสม่ำเสมอ เช่น กำหนดให้หน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงานรายงานผลการประเมินความเพียงพอของระบบดังกล่าวเป็นรายไตรมาส นอกจากนี้ คณะกรรมการต้องให้ความสำคัญต่อการติดตามให้ฝ่ายจัดการทำการแก้ไขปัญหาเมื่อรับทราบผลการตรวจสอบของสำนักงาน ก.ล.ต. หน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงาน หรือผู้สอบบัญชี

บทที่ 2 ความคาดหวังในการทำหน้าที่ของกรรมการ และภาวะความรับผิดชอบ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ กฎหมายกำหนดให้กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของบริษัทหลักทรัพย์เป็นสำคัญ นอกจากนี้ เนื่องจากความสำเร็จหรือความล้มเหลวของบริษัทหลักทรัพย์อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการ การทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ กฎหมายจึงกำหนดให้กรรมการต้องใช้ความระมัดระวังและรอบคอบในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

เนื้อหาในบทนี้จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ รวมทั้งกรณีที่ทำให้กรรมการต้องมีความรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวจากการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งข้อพึงปฏิบัติในการทำหน้าที่ของกรรมการเพื่อให้เป็นไปตามหลักของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

1. กฎหมายวางหลักเกณฑ์ให้กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไร

หลักเกณฑ์ว่าด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

กรรมการมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและดูแลรักษาผลประโยชน์ของบริษัท โดยกรรมการต้องไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่หรือใช้ข้อมูลภายในที่ได้รับมาในฐานะกรรมการเพื่อแสวงหาประโยชน์แก่ตนหรือบุคคลอื่นใด รวมทั้ง ต้องไม่นำเอาโอกาสทางธุรกิจหรือโอกาสอย่างอื่นซึ่งในความเป็นจริงควรจะตกแก่บริษัทหลักทรัพย์มาเป็นของตนหรือบุคคลอื่นใด กรรมการควรปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของบริษัทหลักทรัพย์ที่ตนเป็นกรรมการอย่างแท้จริง และไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกรรมใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างตนกับบริษัทหลักทรัพย์

หลักเกณฑ์ว่าด้วยความระมัดระวังตามสมควร

กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ให้กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังในระดับที่พึงคาดหมายได้จากวิญญูชนพึงปฏิบัติ และเมื่อได้ใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นแล้ว กรรมการก็ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บริษัทหลักทรัพย์

การที่จะพิจารณาว่ากรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังแล้วหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไปกรรมการควรต้องสอดส่องดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายจัดการอย่างสม่ำเสมอ โดยกรรมการต้องทราบถึงฐานะการเงินและกระบวนการทำงานของบริษัทหลักทรัพย์อยู่ตลอดเวลาโดยต้องจัดให้ฝ่ายจัดการรายงานฐานะการเงินการบริหารความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลสำคัญแก่กรรมการเป็นประจำ ขณะเดียวกันกรรมการต้องใช้ประสบการณ์ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในบริษัทหลักทรัพย์ เหตุการณ์ผิดปกติที่อาจเป็นสัญญาณเตือนภัยหรือบอกเหตุว่า มีเหตุการณ์ไม่ชอบเกิดขึ้นในบริษัทหลักทรัพย์ เพื่อที่จะสามารถสั่งการแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง และต้องซักถามฝ่ายจัดการให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนหากเห็นว่ามีกรณีการดำเนินงานในบริษัทหลักทรัพย์ที่ขัดแย้งต่อนโยบายที่กำหนดไว้หรือตามที่กฎหมายกำหนด

ในการตัดสินใจทางธุรกิจ กรรมการต้องอาศัยข้อมูลและความเห็นที่ได้รับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นฝ่ายจัดการ ที่ปรึกษา หรือผู้สอบบัญชี และหากกรรมการได้พิจารณาข้อมูลและความเห็นดังกล่าวโดยใช้วิจารณญาณของตนอย่างเป็นอิสระและด้วยความระมัดระวังตามสมควร ตลอดจนเชื่อโดยสุจริตและมีเหตุผลสมควรว่า ผู้ให้ข้อมูลและความเห็นเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ และมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับข้อมูลหรือความเห็นที่ได้นำเสนอ กรรมการก็สามารถใช้ข้อมูลที่ได้รับเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจได้

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาวางบรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องภาระความรับผิดชอบของกรรมการสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บริษัทหลักทรัพย์อันเนื่องมาจากการตัดสินใจของกรรมการ แต่ศาลในหลาย ๆ ประเทศรวมทั้งสหรัฐอเมริกาจะใช้หลักเรื่อง “การตัดสินใจทางธุรกิจ (Business Judgement Rule)” เป็นเกณฑ์การพิจารณาความรับผิดชอบของกรรมการ¹ ซึ่งหลักดังกล่าวมาจากแนวคิดที่ว่า กฎหมายไม่ควรเอาผิดกับกรรมการที่ได้ตัดสินใจทางธุรกิจโดยยึดถือหลักประโยชน์ของบริษัทด้วยความระมัดระวังตามสมควรแล้ว แม้จะปรากฏภายหลังว่าไม่ประสบความสำเร็จหรือมีความเสียหายเกิดขึ้น สำหรับศาลของสหรัฐอเมริกาใช้หลักว่าการตัดสินใจทางธุรกิจถือว่าได้ทำไปโดยสุจริตและด้วยความระมัดระวังตามสมควรแล้วในกรณีที่

- (1) กรรมการไม่มีผลประโยชน์ส่วนตนในการตัดสินใจทางธุรกิจนั้น และ
- (2) กรรมการเชื่อโดยมีเหตุผลอันสมควรในสถานการณ์ในขณะนั้นว่าตนได้รับข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจแล้ว และ
- (3) กรรมการเชื่อโดยมีเหตุผลอันสมควรว่า การตัดสินใจทางธุรกิจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของบริษัทหลักทรัพย์อย่างแท้จริง

แม้ว่ากรรมการจะไม่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดการงานประจำวันของบริษัทหลักทรัพย์ แต่กรรมการก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการด้วยความระมัดระวังตามควร ดังนั้น กรรมการจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจธุรกิจ (Know your business) ตลอดจนศึกษาผลกระทบที่อาจจะมีต่อการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการเงินและชื่อเสียงของบริษัทหลักทรัพย์ กรณีที่มีปัญหาพิจารณาดี กรรมการจึงไม่สามารถยกเอาความไม่รู้หรือความไม่เข้าใจธุรกิจหรือเหตุผลที่ว่าตนเป็นกรรมการเพียงในตำแหน่งโดยไม่มีหน้าที่อะไรในบริษัทหลักทรัพย์ มาเป็นข้อต่อสู้ให้ตนพ้นผิดได้

ในกรณีที่กรรมการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือกระทำการใด ๆ อันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาจมีความผิด และต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งมีบทกำหนดโทษตั้งแต่ ปรับ จนถึง จำคุก หรือทั้งจำคุกทั้งปรับ ทั้งนี้ ความหนักเบาของโทษจะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและระดับความรุนแรงของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น นอกจากความรับผิดชอบทางอาญาแล้ว กรรมการอาจต้องรับผิดชอบทางแพ่งเป็นการส่วนตัว ในกรณีที่กรรมการกระทำการโดยจงใจ

¹ จากคู่มือกรรมการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

หรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหาย หรือกระทำการโดยปราศจากอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทหลักทรัพย์ ซึ่งบทบัญญัติถึงความรับผิดชอบทั้งทางอาญาและทางแพ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำหน้าที่ของกรรมการบริษัทหลักทรัพย์ได้กำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับด้วยกัน เช่น พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องปรากฏในภาคผนวกแนบท้ายคู่มือฉบับนี้

2. สำนักงาน ก.ล.ต. มีอำนาจดำเนินการกับกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์

อย่างไรบ้าง

ตาม พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 บริษัทหลักทรัพย์ต้องขอความเห็นชอบบุคคลที่จะมาเป็นกรรมการ โดยบุคคลดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งกรรมการของสำนักงาน ก.ล.ต. สำนักงาน ก.ล.ต. จะพิจารณาโดยใช้หลักความสามารถและความเหมาะสม (fit and proper) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา การพิจารณาเรื่องความสามารถนั้น สำนักงาน ก.ล.ต. จะพิจารณาจากคุณวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของบุคคลดังกล่าวว่า มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่กรรมการของบริษัทหลักทรัพย์หรือไม่ สำหรับความเหมาะสมนั้น สำนักงาน ก.ล.ต. จะพิจารณาจากชื่อเสียงความน่าเชื่อถือ และความน่าไว้วางใจของบุคคลดังกล่าวจากประวัติการกระทำผิดกฎหมาย สถานะทางการเงิน และประวัติการดำเนินธุรกิจ ฯลฯ ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์มีการกระทำผิดและสำนักงาน ก.ล.ต. พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำผิดดังกล่าวของบริษัทหลักทรัพย์เกิดจากกรรมการสั่งการหรือไม่สั่งการ การกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการ หรือเกิดจากการละเลยการทำหน้าที่ตามสมควรของกรรมการ ในการตรวจสอบดูแลมิให้ฝ่ายจัดการฝ่าฝืนหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันอาจ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อฐานะการเงิน การดำเนินธุรกิจ หรือต่อลูกค้า รวมทั้งมีการปฏิบัติฝ่าฝืนในลักษณะอื่นใดอันเป็นลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย สำนักงาน ก.ล.ต. สามารถดำเนินการลงโทษกรรมการดังกล่าวได้ โดยมีระดับการลงโทษตั้งแต่ กำชับ ภาคทัณฑ์ สั่งพัก หรือเพิกถอนการให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ปัจจุบันการกำหนดระยะเวลาในการห้ามเป็นกรรมการจะมีระยะเวลาสูงสุดไม่เกิน 5 ปี ขึ้นอยู่กับระดับความร้ายแรงของพฤติกรรมของการปฏิบัติฝ่าฝืน

ในการพิจารณาว่ากรรมการใดมีพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นพฤติกรรมอันเป็นลักษณะต้องห้ามที่ไม่สามารถทำหน้าที่หรือได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการ ในบริษัทหลักทรัพย์ต่อไปได้นั้น สำนักงาน ก.ล.ต. จะนำระบบ point system มาใช้ในการพิจารณาด้วย โดยระบบดังกล่าวจะคำนึงถึงระดับความร้ายแรงและความถี่ของประวัติของพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการฝ่าฝืนหรือปฏิบัติ

ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือจรรยาบรรณหรือมาตรฐานในการประกอบธุรกิจ โดยสำนักงาน ก.ล.ต. จะทำการบันทึกระดับคะแนนของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังกล่าวเก็บไว้เป็นระยะเวลา 3 ปี ซึ่งหากกรรมการใดมีระดับคะแนนที่ได้รับการบันทึกไว้ถึงระดับตามที่กำหนดก็จะถูกกำกับ ภาคทัณฑ์ หรือสั่งพัก เพิกถอนตามระดับคะแนนที่ตนได้รับแล้วแต่กรณี และสำนักงาน ก.ล.ต. จะเปิดเผยพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้ต้องมีการบันทึกคะแนนตั้งแต่ระดับการภาคทัณฑ์เป็นต้นไปให้สาธารณชนทราบเป็นการทั่วไปด้วย

นอกจากนี้ ในกรณีที่สำนักงาน ก.ล.ต. สั่งการให้บริษัทหลักทรัพย์ดำเนินการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน และกรรมการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของสำนักงาน ก.ล.ต. ดังกล่าว สำนักงาน ก.ล.ต. มีอำนาจสั่งให้บริษัทหลักทรัพย์นั้นถอดถอนกรรมการผู้เป็นต้นเหตุดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้ และมีอำนาจสั่งให้บริษัทหลักทรัพย์นั้นแต่งตั้งบุคคลอื่นโดยความเห็นชอบของสำนักงาน ก.ล.ต. เข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการรายนั้นได้ ซึ่งหากบริษัทหลักทรัพย์ไม่ดำเนินการถอดถอนกรรมการรายดังกล่าว สำนักงาน ก.ล.ต. ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ก.ล.ต. มีอำนาจถอดถอนกรรมการรายดังกล่าวได้โดยให้ถือว่าคำสั่งของสำนักงาน ก.ล.ต. เป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น

3. การกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับกรรมการ

หลักการในเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดีไม่ได้มีผลบังคับดังเช่นกฎหมาย แต่การนำหลักการมาถือปฏิบัติจะช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานของกรรมการ และสร้างความเชื่อมั่นแก่ลูกค้า หน่วยงานที่กำกับดูแล และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นอย่างมาก สำนักงาน ก.ล.ต. สนับสนุนให้กรรมการนำหลักการในเรื่องดังกล่าวมาถือปฏิบัติตามความเหมาะสม

องค์กรระหว่างประเทศหลายแห่งเช่น Organization For Economic Co-operation and Development (OECD) และ Asian Development Bank (ADB) อีกทั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดทำหลักการในการกำกับดูแลกิจการที่ดีไว้ ซึ่งหากกรรมการได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

บทที่ 3 โครงสร้างของคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์

ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 กรรมการมีบทบาทสำคัญในการวางกรอบนโยบาย และการติดตามดูแลการทำงานของฝ่ายจัดการ การมีโครงสร้างคณะกรรมการที่เหมาะสมจะช่วยให้ คณะกรรมการทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื้อหาในบทนี้จะครอบคลุมถึงความเหมาะสมของขนาดของคณะกรรมการ องค์ประกอบของคณะกรรมการ และบทบาทของ คณะอนุกรรมการเพื่อช่วยแบ่งเบางานของคณะกรรมการในเรื่องที่สำคัญ ๆ

1. จำนวนกรรมการในคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์

พ.ร.บ. บริษัทมหาชนฯ กำหนดว่า คณะกรรมการจะต้องประกอบด้วยกรรมการ อย่างน้อย 5 คน² ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่มีข้อกำหนดในเรื่องดังกล่าวแต่ให้ที่ ประชุมผู้ถือหุ้นเป็นผู้กำหนดในเรื่องดังกล่าวเอง³ สำหรับในส่วนของกฎหมายหลักทรัพย์นั้น ปัจจุบัน ไม่มีข้อกำหนดในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน

สำนักงาน ก.ล.ต. มีข้อสังเกตว่าจำนวนกรรมการควรจะเหมาะสมกับขนาดของ กิจการ แต่สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่งในเรื่องนี้ คือ คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นกรรมการ และการนำความรู้ความสามารถของกรรมการแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานของ บริษัทหลักทรัพย์

2. องค์ประกอบของคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์

คณะกรรมการควรประกอบด้วยกรรมการผู้มีความรู้ ความสามารถและ ประสบการณ์ที่หลากหลายอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัทหลักทรัพย์ และไม่ควรมี กรรมการคนใดหรือกลุ่มใดมีเสียงเด็ดขาดในการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ คณะกรรมการควร ต้องมีความเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการในระดับหนึ่ง และไม่ควรมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับ ฝ่ายจัดการของบริษัทหลักทรัพย์ในลักษณะที่อาจถูกครอบงำโดยกลุ่มบุคคลใด ทั้งนี้ เพื่อให้มี ความสมดุลเรื่องอำนาจและการสอบทานการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ แนวคิดหนึ่งของการสร้าง ความสมดุลในเรื่องอำนาจในคณะกรรมการ คือ การกำหนดให้ประธานคณะกรรมการบริษัทหลักทรัพย์ เป็นคนละคนกับผู้ที่มีอำนาจสูงสุดของฝ่ายจัดการ รวมทั้งในคณะกรรมการควรมีกรรมการที่ไม่เป็น ผู้บริหารในจำนวนที่ใกล้เคียงกับกรรมการที่เป็นผู้บริหาร โดยกรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารควรจะ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจหลักทรัพย์พอควร และให้ความเห็นอย่างตรงไปตรงมาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับทิศทางการดำเนินธุรกิจของบริษัทหลักทรัพย์

² พ.ร.บ. มหาชน มาตรา 67

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1150

สำนักงาน ก.ล.ต. สนับสนุนให้บริษัทหลักทรัพย์มีกรรมการที่ไม่ใช่ผู้บริหารใน คณะกรรมการเนื่องจากการมีกรรมการที่ไม่ใช่ผู้บริหารเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยป้องกันมิให้กรรมการที่เป็น ผู้บริหารมีอำนาจควบคุมคณะกรรมการ โดยเด็ดขาด และจะช่วยให้ระบบการควบคุมการปฏิบัติงานมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การจัดให้มีคณะกรรมการย่อย

แนวทางหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้คณะกรรมการติดตามดูแลการทำงานของฝ่ายจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ การจัดตั้งคณะกรรมการย่อยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อพิจารณากลับกรองงานในด้านที่สำคัญ ๆ ของบริษัทหลักทรัพย์ เช่น คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ วงเงินซื้อขายหลักทรัพย์ คณะกรรมการพิจารณาการลงทุน คณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยง และคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นต้น ทั้งนี้ ในการตั้งคณะกรรมการย่อยไม่ว่าชุดใดคณะกรรมการบริษัท ควรจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

แม้ว่าคณะกรรมการจะได้มอบหมายหน้าที่ให้คณะกรรมการย่อยปฏิบัติงานแทน คณะกรรมการบริษัทก็ยังคงกำกับดูแลคณะกรรมการย่อยให้มีการดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบ และอยู่ภายใต้กรอบอำนาจที่คณะกรรมการมอบหมาย ดังนั้น จึงควรให้มีการรายงานผลการดำเนินงาน ของคณะกรรมการย่อยต่อคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากในที่สุดแล้วคณะกรรมการบริษัท ยังคงมีหน้าที่รับผิดชอบในผลการดำเนินงาน และการตัดสินใจต่าง ๆ ของคณะกรรมการย่อยอยู่

ในการพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการย่อยว่าควรจะมีกี่คณะ และในแต่ละคณะ จะมีจำนวนเท่าใด หรือมีองค์ประกอบอย่างไรนั้น หลักการในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวมีประเด็น สำคัญที่ควรคำนึงถึง คือ ประเภทของธุรกิจหลัก ขนาดขององค์กร โครงสร้างองค์กร รวมถึงควร จะต้องพิจารณาความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้ที่จะเข้าร่วมในคณะกรรมการย่อย อีกทั้ง ประเด็นในเรื่องความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย เช่น ผู้บริหารที่ดูแลการลงทุนของลูกค้าไม่ควรร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการการลงทุนเพื่อบริษัท ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บริษัทหลักทรัพย์ใช้ประโยชน์จากข้อมูลการลงทุนของลูกค้าเพื่อ ประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่น หรือคณะกรรมการควบคุมการปฏิบัติงานควรประกอบด้วยบุคคล ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานประจำวัน ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถทำหน้าที่ ในการควบคุมการปฏิบัติงานของบริษัทหลักทรัพย์ได้อย่างเป็นอิสระ เป็นต้น

คณะกรรมการอาจพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการย่อยตามความเหมาะสม ใดก็ได้ เพื่อให้การจัดการบริษัทหลักทรัพย์มีประสิทธิภาพ และช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น จากการประกอบธุรกิจ สำนักงาน ก.ล.ต. สนับสนุนให้บริษัทหลักทรัพย์จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณา วงเงินซื้อขายหลักทรัพย์ (credit committee) คณะกรรมการตรวจสอบ (audit committee) หรือ คณะกรรมการควบคุมการปฏิบัติงาน (compliance committee) และคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง

(risk management committee) และเพื่อให้คณะกรรมการย่อยสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ คณะกรรมการบริษัทควรกำหนดให้ฝ่ายจัดการให้การสนับสนุนคณะกรรมการย่อยชุดต่าง ๆ ทั้งในด้านข้อมูลและบุคลากร

บทที่ 4 การกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ตามแนว Risk- Based Approach

สำนักงาน ก.ล.ต. ได้พัฒนากรอบในการกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจของบริษัทหลักทรัพย์ (Risk-Based Approach : RBA) ที่จะทำให้การกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลของสำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งได้แก่ ทรัพย์สินและข้อมูลของลูกค้าที่อยู่ในความดูแลของบริษัทหลักทรัพย์มีความปลอดภัย ลูกค้าได้รับบริการที่ดีและเป็นธรรม รวมทั้งบริษัทหลักทรัพย์มีฐานะการเงินที่มั่นคงเพื่อที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อระบบการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ รวมทั้งจะมีการประเมินถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อลูกค้าและระบบว่าจะมีมากน้อยเพียงใดหากเกิดกรณีที่เป็นความเสี่ยงขึ้น โดยปัจจัยชี้วัดความรุนแรงดังกล่าว ได้แก่ ส่วนแบ่งตลาดในการส่งคำสั่งซื้อขาย (market share) ปริมาณทรัพย์สินของลูกค้าที่ฝากไว้กับบริษัทหลักทรัพย์ และจำนวนลูกค้าที่มีการซื้อขายกับบริษัทหลักทรัพย์เป็นประจำ (active account) ทั้งนี้ในการประเมินความเสี่ยงสำนักงาน ก.ล.ต. จะประเมินความเสี่ยงออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. Prudential Risk : พิจารณาความเสี่ยงด้านความเพียงพอและความมั่นคงทางการเงินของบริษัทหลักทรัพย์ โดยพิจารณาจากปัจจัยชี้วัด ดังนี้

- เงินกองทุนส่วนเกิน อัตราส่วนเงินกองทุนสภาพคล่องสุทธิ (NCR) อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทหลักทรัพย์ และเงินกองทุนสภาพคล่องสุทธิต่อทรัพย์สินของลูกค้า
- ระบบและวิธีการปฏิบัติงานของบริษัทหลักทรัพย์ที่จะช่วยป้องกันมิให้บริษัทหลักทรัพย์มีปัญหาทางด้านฐานะการเงิน โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการพิจารณาวงเงิน รวมทั้งมาตรการในการบริหารและควบคุมความเสี่ยงโดยเฉพาะเมื่อบริษัทหลักทรัพย์ทำธุรกรรมขนาดใหญ่ที่อาจจะมีผลกระทบต่อฐานะทางการเงิน เป็นต้น

สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่า เพื่อให้คณะกรรมการสามารถควบคุมและติดตามความเสี่ยงในเรื่องดังกล่าวข้างต้นได้ คณะกรรมการควรทราบถึงสถานะการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์อยู่ตลอดเวลา โดยควรกำหนดให้ฝ่ายจัดการจัดส่งรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลประกอบการ การดำรงเงินกองทุนสภาพคล่องสุทธิ รวมทั้งรายงานการดำเนินงานและการบริหารความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของบริษัทหลักทรัพย์ต่อคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ เช่น กำหนดให้รายงานเป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส ในกรณีที่มีเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำรงเงินกองทุนสภาพคล่องสุทธิอย่างมีนัยสำคัญ ควรกำหนดให้ต้องรายงานต่อคณะกรรมการทันที เพื่อที่คณะกรรมการจะได้ให้คำแนะนำ หรือสั่งการให้ฝ่ายจัดการดำเนินการแก้ไขได้ทันเวลา เนื่องจากการที่บริษัทหลักทรัพย์ไม่สามารถดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนสภาพคล่องสุทธิได้ตามที่สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนด อาจเป็นเหตุให้บริษัทหลักทรัพย์ถูกสั่งหยุดประกอบธุรกิจได้

นอกจากนี้ เนื่องจากในการทำธุรกรรมนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
 ค่าหลักทรัพย์ และจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์จะมีการให้วงเงินแก่ลูกค้าเพื่อซื้อขาย
 หลักทรัพย์ ให้วงเงินแก่ลูกค้าในการซื้อขายหลักทรัพย์ หรือต้องรับซื้อหลักทรัพย์เข้าบัญชีเงินลงทุน
 ของบริษัทหลักทรัพย์ในกรณีที่มีหลักทรัพย์เหลือจากการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ ซึ่งการทำธุรกรรม
 ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อฐานะการเงิน และการดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนสภาพคล่องสุทธิ
 ของบริษัทหลักทรัพย์ได้ หากบริษัทหลักทรัพย์มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาวงเงินให้
 เหมาะสม หรือไม่มีความระมัดระวังในการบริหารความเสี่ยงที่รัดกุมเพียงพอ ดังนั้น คณะกรรมการควร
 กำหนดให้บริษัทหลักทรัพย์ต้องมีระเบียบ และวิธีการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร
 และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหรือคณะกรรมการอื่นที่ได้รับมอบหมาย โดยอย่างน้อย
 ต้องกำหนดกระบวนการที่สำคัญ ๆ ในการทำธุรกรรมนั้น ๆ ซึ่งคณะกรรมการสามารถใช้หลักเกณฑ์
 หรือแนวทางในการปฏิบัติงานของบริษัทหลักทรัพย์ในแต่ละธุรกรรมที่ประกาศกำหนดเป็นข้อมูล
 ประกอบในการพิจารณาถึงความรัดกุมและเพียงพอของวิธีการปฏิบัติงานในแต่ละเรื่องได้ นอกจากนี้
 เมื่อคณะกรรมการได้รับรายงานผลการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าว คณะกรรมการควรพิจารณาด้วยว่า
 บริษัทหลักทรัพย์ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ และในกรณีที่หลักเกณฑ์ข้างต้นไม่รัดกุม
 และไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป คณะกรรมการควรกำหนดให้บริษัทหลักทรัพย์
 ทบทวนและปรับหลักเกณฑ์ดังกล่าว และเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อขอความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

2. Operational/Management Risk : พิจารณาจากความรัดกุมของโครงสร้าง
 ระบบ และวิธีการปฏิบัติงานของบริษัทหลักทรัพย์ในภาพรวม โดยพิจารณาจากปัจจัยชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่

- ทักษะและจรรยาบรรณผู้บริหารในการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรม
 การกำกับดูแลการปฏิบัติงานที่ดีในบริษัทหลักทรัพย์ โดยพิจารณาจากการให้ความสำคัญของ
 คณะกรรมการในการส่งเสริมให้เกิด compliance culture ที่ดี การให้ความสำคัญและติดตามให้มี
 การแก้ไขหรือการปฏิบัติตามคำแนะนำของสำนักงาน ก.ล.ต. หรือหน่วยงาน compliance เป็นต้น

- โครงสร้างและระบบงานโดยรวมที่สามารถป้องกันมิให้
 บริษัทหลักทรัพย์มีปัญหาด้านการปฏิบัติงานและบริหารงาน โดยพิจารณาจากการจัดโครงสร้างงาน
 ในลักษณะที่สามารถป้องกันไม่ให้ทรัพย์สินของลูกค้าเกิดความเสียหาย สามารถป้องกันความขัดแย้ง
 ทางผลประโยชน์ และสามารถป้องกันการล่วงรู้และใช้ข้อมูลภายใน เป็นต้น

- การควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน compliance โดย
 พิจารณาจากคุณสมบัติและจำนวนของบุคลากรในหน่วยงานดังกล่าวว่าเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้
 อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ การกำหนดแผนการตรวจสอบเป็นไปอย่างมีระบบและครอบคลุมถึง
 การปฏิบัติงานในส่วนที่สำคัญของบริษัทหลักทรัพย์หรือไม่ อีกทั้งความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน
 ของหน่วยงาน compliance เป็นต้น

สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่าการที่บริษัทหลักทรัพย์จะมีระบบการกำกับดูแล การปฏิบัติงานที่ดีได้นั้นขึ้นอยู่กับคณะกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์เป็นสำคัญ ดังนั้น สำนักงาน ก.ล.ต. จึงคาดหวังเป็นอย่างมากให้คณะกรรมการเป็นผู้สนับสนุนให้เกิด compliance culture ขึ้นในบริษัทหลักทรัพย์ รวมทั้งผลักดันให้ฝ่ายจัดการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ คณะกรรมการควรจัดให้มีระบบติดตามและประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุม การปฏิบัติงาน และระบบควบคุมภายในอย่างสม่ำเสมอ เช่น กำหนดให้หน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงาน รายงานผลการประเมินความเพียงพอของระบบดังกล่าวเป็นรายไตรมาส อีกทั้งติดตามให้ฝ่ายจัดการ ทำการแก้ไขปัญหาเมื่อรับทราบผลการตรวจสอบของสำนักงาน ก.ล.ต. หน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงาน หรือผู้สอบบัญชีด้วย

อนึ่ง สำนักงาน ก.ล.ต. มีความเห็นว่า การมีโครงสร้างคณะกรรมการที่เหมาะสม จะช่วยให้การติดตามดูแลการทำงานของฝ่ายจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่า คณะกรรมการควรมีกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารในจำนวนที่ใกล้เคียงกับกรรมการที่เป็นผู้บริหาร โดยกรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารควรจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจหลักทรัพย์พอควร และสามารถ ให้ความเห็นอย่างตรงไปตรงมาในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ แนวทางอีกแนวทางหนึ่งที่จะมีส่วน ช่วยให้เกิดการติดตามดูแลการทำงานของฝ่ายจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ การจัดตั้งคณะกรรมการย่อยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อพิจารณากลับรองงานในด้าน ที่สำคัญ ๆ ของบริษัทหลักทรัพย์ เช่น คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติวงเงินซื้อขายหลักทรัพย์ คณะกรรมการพิจารณาการลงทุน คณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยง และคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นต้น ทั้งนี้ ในการตั้งคณะกรรมการย่อยไม่ว่าชุดใด คณะกรรมการควรจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

3. Customer Relationship Risk : พิจารณาความรัดกุมของโครงสร้าง ระบบงานและวิธีการปฏิบัติงานของบริษัทหลักทรัพย์ในเรื่องเกี่ยวกับการติดต่อลูกค้าในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดกับทรัพย์สินและข้อมูลของลูกค้า การที่ ลูกค้าจะไม่ได้รับบริการที่ดีและเป็นธรรม และการจัดการกับข้อร้องเรียนของลูกค้า โดยพิจารณา จากปัจจัยชี้วัด ดังนี้

- การป้องกันไม่ให้ทรัพย์สินและข้อมูลลูกค้าเกิดความเสียหาย เช่น การแบ่งแยกทรัพย์สิน การจัดทำและจัดส่งรายงาน การป้องกันมิให้มีการนำทรัพย์สินลูกค้าไปใช้ โดยมีขอบ (การแบ่งแยกหน้าที่ของบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อให้มีการสอบยืนยันการทำงาน) เป็นต้น
- การให้บริการที่ดี เช่น การให้ความสำคัญกับการจัดทำและการพัฒนา คุณภาพของบทวิจัย ระบบในการควบคุมการให้คำแนะนำลูกค้า (การสุ่มฟังเทป การขอข้อมูลลูกค้า เพื่อประกอบการให้คำแนะนำ การตรวจสอบเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่การตลาดให้คำแนะนำที่ ขัดแย้งกับบทวิจัยของบริษัท) เป็นต้น

- การให้บริการที่เป็นธรรม เช่น ระบบป้องกันการรั่วข้อมูลของลูกค้า เพื่อประโยชน์ของบริษัทหลักทรัพย์ หรือบุคคลอื่น การทำ front running และ churning ระบบเพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (การเปิดเผยความขัดแย้งทางผลประโยชน์เมื่อมีการจัดทำบววิจัย) เป็นต้น

- การรับซื้อโรงเรียนของลูกค้า เช่น ระบบในการจัดการกับซื้อโรงเรียน โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีการกำหนดขั้นตอนการรับซื้อโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนและสะดวก มีความเป็นธรรมในการจัดการกับซื้อโรงเรียน มีการรายงานผู้บริหาร เป็นต้น

สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่า นอกเหนือจากการที่คณะกรรมการควรดำเนินการ เพื่อให้มั่นใจว่าบริษัทหลักทรัพย์มีโครงสร้าง และระบบการควบคุมการปฏิบัติงานที่ดีเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงจากการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว คณะกรรมการควรกำหนดเป็นนโยบายให้ฝ่ายจัดการให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำและพัฒนาคุณภาพของบววิจัยด้วย โดยบริษัทหลักทรัพย์ควรมีการจัดทำบววิจัยอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งกำหนดให้บววิจัยต้องผ่านการกลั่นกรองจากบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ควบคุมการจัดทำบววิจัย เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลและความเห็นที่ให้แก่ลูกค้าถูกต้อง เป็นจริง และเป็นไปตามหลักวิชา นอกจากนี้ คณะกรรมการควรกำหนดให้หน่วยงานควบคุมการปฏิบัติงานรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับซื้อโรงเรียนของลูกค้าให้คณะกรรมการทราบด้วย

อนึ่ง สำนักงาน ก.ล.ต. ได้จัดให้มีขบวนการอนุญาตโตตุลาการ เพื่อให้เป็นช่องทางสำหรับบริษัทหลักทรัพย์ และลูกค้าใช้ในการ โกล่เกลี่ยหรือเจรจาตกลงเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ดังนั้น การที่บริษัทหลักทรัพย์ยินดีเข้าสู่ขบวนการอนุญาตโตตุลาการของสำนักงาน ก.ล.ต. จะช่วยให้การจัดการข้อพิพาทสามารถทำได้สะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และอาจช่วยทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในการเลือกใช้บริการของบริษัทหลักทรัพย์

4. Information Technology Risk : พิจารณาว่าบริษัทหลักทรัพย์มีโครงสร้าง และระบบการจัดการด้าน IT ที่รัดกุม ที่จะป้องกันไม่ให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจเข้าถึงข้อมูลของลูกค้า การมีข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนเมื่อต้องการใช้งาน รวมทั้งการมีระบบการควบคุมภายในและทรัพยากรทางด้าน IT ที่เหมาะสมกับธุรกิจหรือไม่

สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่า เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์ทั้งในส่วนการบริหารจัดการ การจัดเก็บข้อมูล และการประมวลผลข้อมูลและระบบงานสำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะระบบงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ เช่น ระบบการซื้อขายหลักทรัพย์ และระบบการปฏิบัติการหลักทรัพย์ ซึ่งหากบริษัทหลักทรัพย์ไม่มีการบริหารจัดการและการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่รัดกุมเพียงพอ ก็อาจจะสร้างความเสียหายต่อบริษัทหลักทรัพย์และลูกค้าได้ ดังนั้น คณะกรรมการควรให้ความสำคัญกับการควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการควบคุมความเสี่ยง

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบริษัทหลักทรัพย์ โดยคณะกรรมการอาจใช้เอกสารเผยแพร่ของสำนักงาน ก.ล.ต. เรื่อง แนวทางการกำกับดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเอกสารประกอบในการพิจารณาถึงความเพียงพอของระบบงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของบริษัทหลักทรัพย์ได้

โดยที่ข้อมูลต่าง ๆ ของบริษัทหลักทรัพย์ที่มีผลกระทบต่อ risk factors และ impact factors อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นสำนักงาน ก.ล.ต. จะมีการทบทวนการประเมินเป็นประจำ รวมทั้งจะมีการทบทวนใหม่เมื่อมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อปัจจัยที่ใช้ในการประเมินข้างต้น

ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์มีผลการประเมินตามแนว RBA สูง สำนักงาน ก.ล.ต. จะดำเนินการกับบริษัทหลักทรัพย์อย่างเข้มงวด โดยมีแนวทางการดำเนินการเป็น 2 ลักษณะเรียงจากมาตรการที่มีความเข้มงวดน้อยไปมาก ดังนี้

1. การให้แก้ไขปรับปรุงในด้านที่มีความเสี่ยงสูง

(1) เจริญฝ่ายจัดการหรือคณะกรรมการของ บริษัทหลักทรัพย์เข้าพบเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารของบริษัทหลักทรัพย์ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีระบบการกำกับดูแลการปฏิบัติงานที่ดี และเข้าใจความคาดหวังของสำนักงาน ก.ล.ต. ที่มีต่อกรรมการหรือผู้บริหารในการจัดการและควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติงานที่ดี

(2) กำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ให้เข้มงวดขึ้น โดยสำนักงาน ก.ล.ต. จะเข้าตรวจสอบถี่ขึ้น (on - site) หรือให้บริษัทหลักทรัพย์ส่งรายงานเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษ/รายงานผลการตรวจสอบการปฏิบัติงานที่ถี่ขึ้น (off - site) เช่น สำนักงาน ก.ล.ต. จะเข้าตรวจสอบบริษัทหลักทรัพย์มากกว่าปีละครั้ง หรือให้บริษัทหลักทรัพย์จัดส่งแผนการตรวจสอบและรายงานผลการตรวจสอบของหน่วยงานกำกับดูแลการปฏิบัติงานต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ทุกไตรมาส เป็นต้น

(3) กำหนดเงื่อนไขให้บริษัทหลักทรัพย์ต้องปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานและควบคุมการปฏิบัติงานในเรื่องที่สำคัญให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น เช่น ให้จัดตั้ง audit committee, risk management committee เป็นต้น

2. การจำกัดการดำเนินธุรกิจ

กรณีที่บริษัทหลักทรัพย์มีระบบงานที่บกพร่องอย่างร้ายแรง อันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของลูกค้า หรือการที่บริษัทหลักทรัพย์ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือไม่ได้แก้ไขปรับปรุงให้มีระบบและการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานอย่างจริงจังตามที่สำนักงาน ก.ล.ต. สั่งการ สำนักงาน ก.ล.ต. จะดำเนินการดังต่อไปนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ลงทุนมีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น

(1) จำกัดการประกอบธุรกิจในปัจจุบันของบริษัทหลักทรัพย์ เช่น ห้ามเปิดสาขาใหม่ ห้ามขยายวงเงินให้ลูกค้า ห้ามรับลูกค้ารายใหม่ เป็นต้น

(2) ห้ามประกอบธุรกิจใหม่เพิ่มเติม เช่น การทำธุรกรรมด้านอนุพันธ์ การทำธุรกรรมการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ (SBL) เป็นต้น
 ทั้งนี้ สำนักงาน ก.ล.ต. จะเปิดเผยผลการกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์ตาม แนว RBA ข้างต้นต่อผู้ลงทุนด้วย

มาตรการดำเนินการกับกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง

ตามที่กล่าวข้างต้นว่า คณะกรรมการเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ บริษัทหลักทรัพย์มีระบบงานและการกำกับดูแลการปฏิบัติงานที่ดี เนื่องจากหากคณะกรรมการให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ก็จะส่งเสริมให้บริษัทหลักทรัพย์มีระบบในการบริหารจัดการที่ดี และทำให้เกิดวัฒนธรรมของการกำกับดูแลกิจการที่ดีภายในองค์กรในที่สุด

สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นว่า มาตรการหนึ่งที่จะเสริมสร้างให้กรรมการให้ความสำคัญ ในเรื่องดังกล่าว คือ การกำหนดให้กรรมการมีความรับผิดชอบส่วนตัว (personal accountability) ในการดูแลให้บริษัทหลักทรัพย์ มีระบบในการบริหารจัดการที่ดี และสร้างวัฒนธรรมของการกำกับดูแลกิจการที่ดีภายในองค์กร ดังนั้น ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์มีการกระทำผิดและสำนักงาน ก.ล.ต. พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำผิดดังกล่าวเกิดจากการที่กรรมการสั่งการหรือไม่สั่งการ การกระทำการ หรือละเว้นการกระทำการ หรือเกิดจากการละเลยการทำหน้าที่ตามสมควรในการตรวจสอบดูแลให้ บริษัทหลักทรัพย์ปฏิบัติฝ่าฝืนหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยกฎหมายอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อ ฐานะการเงิน การดำเนินธุรกิจ หรือต่อลูกค้า หรือมีการปฏิบัติฝ่าฝืนในลักษณะอื่นใดอันเป็นลักษณะ ต้องห้ามตามกฎหมาย สำนักงาน ก.ล.ต. จะดำเนินการกับกรรมการอย่างเข้มงวด โดยมีระดับการลงโทษ ตั้งแต่ภาคทัณฑ์ ดำเนินคดีโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน สั่งพัก หรือเพิกถอนการให้ความเห็นชอบ

ซึ่งในการพิจารณาว่ากรรมการรายใดมีพฤติกรรมที่เข้าข่ายอันเป็นลักษณะต้องห้าม ข้างต้น สำนักงาน ก.ล.ต. จะนำระบบ point system มาใช้ในการพิจารณา โดยระบบดังกล่าวจะคำนึงถึง ระดับความร้ายแรงและความถี่ของประวัติของพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการฝ่าฝืนหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วย กฎหมายหรือจรรยาบรรณหรือมาตรฐานในการประกอบธุรกิจ โดยสำนักงาน ก.ล.ต. จะดำเนินการบันทึก ระดับคะแนนของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังกล่าวสะสมไว้เป็นเวลา 3 ปี ซึ่งหากกรรมการรายใด มีระดับคะแนนที่ถูกบันทึกไว้ถึงระดับตามที่กำหนดก็จะถูก ภาคทัณฑ์ ดำเนินคดีโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน สั่งพัก เพิกถอนการให้ความเห็นชอบ ตามระดับคะแนนที่ตนได้รับแล้วแต่กรณี และสำนักงาน ก.ล.ต. จะเปิดเผยพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้ต้องมีการบันทึกคะแนนตั้งแต่ระดับการลงโทษ โดยเริ่มตั้งแต่ว่าระดับการ ภาคทัณฑ์เป็นต้นไปให้ผู้ลงทุนทราบเป็นการทั่วไปด้วย โดยสำนักงาน ก.ล.ต. จะเริ่มใช้ระบบดังกล่าว สำหรับการกระทำที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 เป็นต้นไป

ภาคผนวก

ความรับผิดชอบของกรรมการของบริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

มาตรา 83 มาตรา 274 มาตรา 275 มาตรา 283 มาตรา 285 ทวิ มาตรา 286 ทวิ มาตรา 300
มาตรา 301 มาตรา 306 มาตรา 307 มาตรา 308 มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 มาตรา 312
มาตรา 313 มาตรา 316

2. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535

มาตรา 91 มาตรา 94 มาตรา 195 มาตรา 196 มาตรา 197 มาตรา 202 มาตรา 203 มาตรา 204
มาตรา 207 มาตรา 214 มาตรา 215 มาตรา 216 มาตรา 220 มาตรา 221 มาตรา 222

3. พระราชบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

มาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 38 มาตรา 39 มาตรา 40 มาตรา 41 มาตรา 42

4. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 420 มาตรา 425 มาตรา 426 มาตรา 427 มาตรา 428 มาตรา 812 มาตรา 820 มาตรา 821
มาตรา 822 มาตรา 823 มาตรา 824 มาตรา 825 มาตรา 1112 มาตรา 1167

บรรณานุกรม

หนังสือ

- พิเศษ เสตเสถียร. ความรับผิดชอบของผู้บริหารบริษัทมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2536
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ความรับผิดชอบของผู้บริหารกิจการทางแพ่งและทางอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539

บทความ

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. “รายงานการกำกับดูแลกิจการ” สิงหาคม 2544
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. “คู่มือสำหรับกรรมการสถาบันการเงิน” ธันวาคม 2544
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. “บทศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้าง
Good Corporate Governance ของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย” เมษายน 2542
- The King Report on Corporate Governance**, November 1994
- Five top tips for company directors.**

Copy of the document can be obtained from the Australian Securities & Investments Commission,
<http://www.fido.asic.gov.au/fido/fido.nsf/byid/CA256AFA0080A5DECA256AFB0005128A>

**THE COMBINED CODE : PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE AND CODE OF BEST
PRACTICE. Derived by the Committee on corporate Governance from the
Committee’s Final Report and from the Cadbury and Greenbury Reports – updated April 2002**

Copy of the document can be obtained from the Financial Services Authority,
http://www.fsa.gov.uk/pubs/ukla/lr_comcode3.pdf

OECD PRINCIPLES OF CORPORATE GOVERNANCE Copy of the document can be obtained
from the Organisation for Economic Co-operation and Development,
<http://www.oecd.org/pdf/M00008000/M00008299.pdf>

CORPORATE GOVERNANCE AND FINANCE IN EAST ASIA Copy of the document can be obtained
from the Asian Development Bank (ADB) ,
http://www.adb.org/Documents/Books/Corporate_Governance/Vol1/default.asp